

6. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України № 2801-ХІІ від 19. 11. 1992 р. (з останніми змінами) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

7. Горелик И. И. Квалификация преступлений, опасных для жизни и здоровья / И. И. Горелик. – Минск : Выща школа, 1973. – 319 с.

*Науковий керівник: к. ю. н., доцент О. С. Парамонова*

## **ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК ЯК ОБ'ЄКТ ХУЛІГАНСТВА (СТ. 296 КК УКРАЇНИ)**

**І. Р. Литвин**

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Хуліганство є найпоширенішим злочинним діянням серед усіх тринадцяти злочинів, об'єднаних розділом ХІІ Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Злочини проти громадського порядку і моральності». Відповідно до статистичної інформації, розміщеної на офіційному веб-сайті Генеральної прокуратури України за 2017 р. зареєстровано 7890 злочинів проти громадського порядку та моральності, з них 3437 – хуліганство, а це 43,5 % від усіх злочинів вказаної категорії [1].

Відповідно до ст. 296 КК України під хуліганством розуміють грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю чи винятковим цинізмом [2]. Хуліганство полягає у заподіянні тілесних ушкоджень, побоїв потерпілим, пошкодженні чужого майна, тривалому і наполегливому перешкодженні нормальній роботі громадських закладів тощо [3]. Відповідно хуліганство є складним для кваліфікації, адже має спільні ознаки з іншими злочинами, передбаченими КК України. Основною розмежувальною ознакою у такому випадку виступає об'єкт посягання. Законодавець об'єктом хуліганських діянь визначив громадський порядок, який є складною категорією та потребує ретельного дослідження.

Проблемою визначення об'єкта суспільно небезпечного хуліганства у науці займалися багато вчених. Однак це питання є досі дискусійним, адже відсутнє нормативне визначення громадського порядку. З урахуванням викладеного метою цього дослідження є визначення громадського порядку як безпосереднього об'єкта хуліганських діянь.

У кримінально-правовій літературі громадській порядок розуміють по-різному. Одні автори (І. М. Даньшин, М. І. Загородніков, С. С. Яценко) розглядають його в двох значеннях: у широкому і вузькому розумінні; інші (В. Т. Дзюба, Н. Ф. Кузнецова та ін.) трактують громадський порядок однозначно, не поділяючи його на види [цит за: 4]. Проте єдиної думки щодо визначення досліджуваного поняття немає навіть у прихильників зазначених позицій.

Найбільш змістовними підходами щодо розуміння громадського порядку серед представників першої позиції відрізняються такі визначення. «Громадським порядком – це частина суспільних відносин, що регулюються нормами права, моралі, правилами співжиття і звичаями, які складаються в громадських місцях, а також поза ними, але їх порушення впливає на громадську мораль, і за своїм змістом служать меті охорони особи і прав громадян, громадської моралі, забезпечення громадського спокою, створення нормальних умов для життя і праці громадян, для діяльності державних та громадських закладів і підприємств», – зазначає М. І. Загородніков [5, 4]. Як порядок

вольових суспільних відносин, які складаються у процес усвідомленого і добровільного дотримання громадинами встановлених у нормах права і інших нормах неюридичного характеру правил поведінки у сфері спілкування і тим самим забезпечують злагоджене і стійке життя людей в суспільстві, розглядає громадський порядок І. М. Даньшин [6, 68]. Станом вольових суспільних відносин, врегульованих соціальними нормами, що характеризується обстановкою громадського і особистого спокою, повагою громадської моралі, узгодженістю і структурною організованістю соціальних зв'язків учасників суспільного життя, внаслідок чого створюються сприятливі зовнішні умови громадської корисної діяльності, побуту людей, включаючи сферу спілкування в публічних місцях, називає громадський порядок С. С. Яценко [7, 27].

Прихильники другого підходу до визначення розглядуваного поняття трактують його таким чином. Так, Н. Ф. Кузнецова розуміє його як певний порядок відносин у громадських місцях, сукупність видів і форм поведінки громадян у суспільстві [8, 17]. Разом з тим, В. Т. Дзюба та В. В. Налуцишин зазначають, що громадський порядок – це досить широка соціальна категорія, оскільки громадський порядок складають: правопорядок, державний порядок, порядок управління з одного боку; звичаї, етичні і моральні правила поведінки – з іншого. А тому вони роблять висновок – немає підстав для «вужького» його тлумачення [9, 15-18; 10, 61]. На думку В. І. Осадчого, громадський порядок – це явище динамічне, стан суспільних відносин, що складається у громадських та будь-яких інших місцях унаслідок поведінки людей і який реально відображає відповідність такої поведінки вимогам соціальних норм, що їх регулюють [11, 15].

На підставі вивчення вище викладених поглядів на громадський порядок колектив авторів мультимедійного навчального посібника з кримінального права запропонував узагальнене визначення цього поняття, яке, на наше переконання, є слухним та таким, що варто використовувати під час кваліфікації хуліганських дій. Отже, громадський порядок – це суспільні відносини, які засновані на загальноприйнятих правилах поведінки, моральних принципах, найбільш важливі з яких урегульовані нормами права і покликані забезпечити нормальне функціонування різних установ та підприємств, недоторканість власності, життя та здоров'я, честь та гідність людей, а також нормальні умови їх праці, побуту і відпочинку [4].

Підсумовуючи зазначимо, що охорона громадського порядку в Україні за сучасних умов є одним із найважливіших завдань суспільства. Вірне розуміння поняття «громадський порядок» має ще й практичне значення, що дозволить правильно кваліфікувати злочинні хуліганські діяння та відмежовувати їх від інших суміжних діянь.

#### **Список використаних джерел:**

1. Статистична інформація про стан злочинності та результати прокурорсько-слідчої діяльності. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за грудень 2017 року [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України. – Режим доступу: [https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir\\_id=113281&libid=100820&c=edit&\\_c=fo](https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113281&libid=100820&c=edit&_c=fo)
2. Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05. 04. 2001 р. (з останніми змінами) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>
3. Хуліганство, кримінальна відповідальність за хуліганство, дрібне хуліганство. Юридична консультація в інтернеті [Електронний ресурс] // [Pozov.com.ua](http://Pozov.com.ua). – Режим доступу: [http://www.pozov.com.ua/ua/hulihanstvo\\_ua.html](http://www.pozov.com.ua/ua/hulihanstvo_ua.html)
4. Кримінальне право. Особлива частина : мультимед. навч. посіб. [Електронний ресурс] / За заг. ред. д. ю. н., проф. А. В. Савченка // Офіційний веб-портал Національної академії внутрішніх справ. –

Тема 13. Злочини проти громадського порядку та моральності. – Режим доступу: [https://www.naiu.kiev.ua/books/mnp\\_krum\\_pravo\\_osob/Files/Lekc/T13/T13\\_P1.html](https://www.naiu.kiev.ua/books/mnp_krum_pravo_osob/Files/Lekc/T13/T13_P1.html)

5. Загородников Н. И. Общественный порядок и пути его укрепления / Н. И. Загородников // Советское государство и право. – 1971. – № 10. – С. 3–9.

6. Даньшин И. Н. Уголовно-правовая охрана общественного порядка / И. Н. Даньшин. – М. : Юрид. лит., 1973. – 200 с.

7. Яценко С. С. Уголовно-правовая охрана общественного порядка: сравнительно-правовой аспект / С. С. Яценко. – К. : Вища шк., 1986. – 126 с.

8. Кузнецова Н. Ф. Уголовная ответственность за нарушения общественного порядка / Н. Ф. Кузнецова. – М. : Госюриздат, 1963. – 32 с.

9. Дзюба В. Т. Уголовно-правовая защита личности и деятельности работников милиции и народных дружинников : Учебное пособие / В. Т. Дзюба. – К.: НИиРИО Киевской высшей школы МВД СССР им. Ф. Э. Дзержинского, 1989. – 92 с.

10. Налуцишин В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство (ст. 296 КК України): дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Налуцишин Віктор Володимирович. – К., 2008. – 266 с.

11. Осадчий В. І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / В. І. Осадчий. – К., 2004. – 36 с.

*Науковий керівник: к. ю. н., доцент О. С. Пармонова*

## ДЕМОКРАТИЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

**А. Г. Ляшко**

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

При дослідженні демократизації однієї країни важливе значення має аспектна сутність етапів демократизації. Звичайно, що як в інших країнах, та і в Україні, історично-хронологічні рамки становлення демократичного ладу пов'язані з конкретними історичними подіями, які набули загальнонаціонального масштабу. Ці події були ключовим етапом в подоланні як самодержавного ладу, так і в будіванні демократичних інститутів. Проте узагальнення конкретно-історичного емпіричного матеріалу дозволяє вирізняти стадії демократизації як загальноісторичного процесу.

Одне з перших досліджень основних етапів становлення демократичного режиму було здійснено політологом американцем Д. Росту. Він визначає такі етапи демократизації: попередня умова; підготовча фаза; фаза ухвалення рішень; фаза звикання. Він акцентує увагу на національній єдності, причому, на його думку, це явище означає не поширювання національно-державної виключності, що суперечать іншим національно-державним утворенням і навіть не суб'єктивну самовизначення всіх громадян з певною нацією, а означає «лише те, що значна більшість громадян потенційної демократії не повинна мати сумнівів або робити уявних обмовок щодо того, до якого співтовариства вони входять. Вимога національної єдності відгороджує ситуації, коли в суспільстві наявний прихований розкол, який був у габсбургській або оттоманській імперіях і присутній сьогодні у ряді африканських країн» [1, с. 7].

Виходячи із такого положення та оцінюючи вражаючі диференційовані тлумачення демократії, слід звернути увагу на дослідження професора С. Гантінгтона, який виокремлює два визначних моменти. По-перше, демократія не обов'язково визнає проблеми спільної нерівності, корупції, неправди й некомпетентного прийняття рішень. По-друге, демократія забезпечує інституціональні умови, які дозволяють забезпечити свободу особистості, захищати її від порушень прав людини.